

Personhenførbare data til opsporing

- *To fortolkninger af de juridiske rammer for anvendelse*

Forord

”Juridiske rammer for anvendelse af personhenførbare data til opsporing” – to fortolkninger af kapitel 4 i Guiden: Opsporing af ældre i særlig risiko for nedsat funktionsevne

Netop kapitel 4 - med ovennævnte titel - giver SUFO's medlemmer de største udfordringer i forhold til at kunne leve op til den vedtagne lovgivning om forebyggende hjemmebesøg.

Bestyrelsen i SUFO har derfor gennem året arbejdet med bud på, hvordan en fortolkning af de juridiske rammer kan udarbejdes, så den bliver relevant for SUFO's medlemmer. Bestyrelsen besluttede at få to forskellige personer til at fortolke kapitlet ud fra hver deres faglighed og ståsted.

I det følgende finder du:

Del 1: Fortolkning af en jurist.

Del 2: Fortolkning af en konsulent på forebyggelsesområdet

Bestyrelsen håber, at begge dokumenter vil danne afsæt for gode og konstruktive diskussioner blandt SUFO's medlemmer og i kommunerne.

Juraen er vigtig og den må ikke bremse os, men udfordre os til borgernes bedste.

På bestyrelsens vegne

Anne Dorthe Prisak

Februar 2018.

DEL 1

Fortolkning af en jurist

Læsevejledning

Del 1 omfatter Guidens kapitel 4 i sin rette ordlyd, hvor du finder begreber som er sat i en firkantet parentes – efterfulgt af en forklaring skrevet med kursiv. Begreberne i parentes er juridiske begreber efterfulgt af juristens forklaring i kursiv. Du finder henvisninger til relevant lovgivning sidst i dokumentet.

Det er vigtigt at være opmærksom på de juridiske rammer for at anvende [personhenførbare oplysninger]. *Dvs. oplysninger, der ikke er blevet anonymiseret, så det stadig er muligt for "almindelige" mennesker at henføre oplysningerne til én bestemt person.*

Forebyggende medarbejdere bør derfor altid søge juridisk rådgivning hos kommunens egne jurister med henblik på at få oplyst den korrekte brug af oplysninger til opsporing, herunder om oplysninger i det enkelte tilfælde må anvendes til opsporing af ældre i særlig risiko for funktionstab.

Behandling af [personoplysninger] *dvs. enhver form for oplysning om en allerede identificeret eller identificerbar fysisk person (dvs. den registrerede borger) i forbindelse med opsporing af borgere i særlig risiko for et forebyggende hjemmebesøg kan være omfattet af kommunernes eksisterende fællesanmeldelse om omsorgsydelser til Datatilsynet. Det er den enkelte kommunes ansvar at vurdere, om deres eksisterende fællesanmeldelse om omsorgsydelser omfatter opsporing af ældre i særlig risiko for et forebyggende hjemmebesøg. Hvis den eksisterende fællesanmeldelse ikke omfatter opsporing i denne sammenhæng, kan kommunerne ændre deres fællesanmeldelse om omsorgsydelser, så området omfattes af den eksisterende fællesanmeldelse eller indgive en ny fællesanmeldelse til Datatilsynet.*

Personoplysninger

Personoplysninger, der påtænkes anvendt til opsporing af ældre i risiko for funktionsevnetab, reguleres af persondataloven. Hvis der er en [særlovgivning på området, som giver den registrerede en bedre retstilling, går disse regler forud for reglerne i persondataloven.] *Dvs. at den lov, der giver borgeren (i risiko for funktionsevnetab) den bedste retstilling, skal bruges først. Hvis dette ikke er persondataloven, som det oftest vil være, så skal den anden lov anvendes. Persondataloven regulerer, hvornår personoplysninger, kan behandles.*

Lovgivningen om de forebyggende hjemmebesøg forpligter kommunen til at tilbyde ældre borgere i alderen 65 år til 79 år, som er i særlig risiko for funkti-

onsevnetab et forebyggende hjemmebesøg efter behov.

Offentlige myndigheder kan efter persondatalovens § 6, stk. 1, nr. 6, behandle oplysninger, [hvis behandlingen er nødvendig af hensyn til udførelsen af en opgave, der henhører under offentlig myndighedsudøvelse, som den dataansvarlige eller en tredjemand, til hvem oplysningerne videregives, har fået pålagt.] *Dvs. I har lov til at anvende de personfølsomme oplysninger, hvis det er nødvendigt for at kunne udføre en opgave som enten den dataansvarlige eller en anden ansat, der er beføjet til/der har fået lov til at behandle oplysninger, har fået. Den dataansvarlige hos jer er den person/de personer/den myndighed, der har fået kompetence til at afgøre, hvilke oplysninger, der må bruges.*

Følsomme oplysninger, herunder om helbredsforhold, kan efter persondatalovens § 7, stk. 2, nr. 4, behandles, hvis behandlingen er [nødvendig for, at et retskrav kan fastlægges, gøres gældende eller forsvares.] *Dvs. man må bruge de personfølsomme oplysninger, hvis det er nødvendigt for at fastlægge/forsvare eller gøre et retskrav gældende. Et retskrav er noget man kan gøre krav på, fordi kravet har hjemmel i lov. Det vil altså sige, at der står i en lov, at man har krav på noget. Et eksempel på et retskrav kan fx være bestemte borgers retskrav på at blive tilbudt et forebyggende hjemmebesøg.*

Herudover skal de [grundlæggende betingelser i persondatalovens § 5] altid iagttages. *Overordnet set står der i § 5, at behandling skal ske i overensstemmelse med det, der kaldes "god databehandlingskik".*

Heri ligger, at man kun må bruge oplysningerne, hvis det er: rimeligt, lovligt, relevant, har et sagligt formål, formålet skal kunne defineres ret specifikt, så der er åbnehed og klarhed omkring, hvorfor man har anvendt personfølsomme oplysninger. I noterne til persondataloven kan man læse, at et eksempel på et sagligt formål er, hvis "indsamling sker til administrative formål, som det ligger inden for en offentlig myndigheds område at varetage."

Oplysningerne må heller ikke opfatte oplysninger udover, hvad der er nødvendigt. Det vil sige, at der skal være proportionalitet mellem det saglige formål og den "mængde" oplysninger man har.

Derudover må man ikke opbevare oplysningerne i længere tid end nødvendigt, og der skal føres kontrol med, at de oplysninger man ligger inde med er ajourførte og rigtige.

Det er den dataansvarlige myndighed, der skal foretage en vurdering af, om der

i de konkrete tilfælde er [hjemmel til] en given behandling af personoplysninger. *Dvs. om der står skrevet i en lov, at man har ret til at behandle de personfølsomme oplysninger.*

Vurderingen af, om en myndighed kan behandle, herunder videregive, følsomme oplysninger i forbindelse med opsporing af ældre i særlig risiko for funktionstab medfør af retskravsbestemmelsen i persondatalovens § 7, stk. 2, nr. 4, bl.a. vil tage udgangspunkt i de regler, der gælder på området.

Kommunerne kan for eksempel anvende oplysninger, som de er kommet i besiddelse af i forbindelse med en bekymringshenvendelse til kommunen fra en anden borger, hvis kommunen vurderer, at der er [hjemmel i persondataloven efter ovenstående bestemmelser]. *Dvs. oplysningerne fra en bekymringshenvendelse kan bruges af jer, hvis I kan henføre det under en af de ovenstående bestemmelser. Det vil sige, at I enten bruger oplysningerne for at udføre en opgave I er blevet pålagt (§ 6, stk. 1, nr. 6), eller fordi I skal fastlægge/forsvare/gøre et retskrav gældende (§ 7, stk. 2, nr. 4).*

Kommunen skal bl.a. se på, hvor oplysningerne er indhentet fra, og hvad det konkrete formål med anvendelse af oplysningerne er. Indsamling af oplysninger skal efter persondatalovens § 5, stk. 2, 1. pkt. ske til [udtrykkeligt angivne og saglige formål, og senere behandling må ikke være uforenelig med disse formål.] *Som skrevet ovenfor skal der være et klart defineret sagligt formål, og al behandling – også fremtidig – skal kunne puttes under dette formål, for at man overholder kravet om "god databehandlingsskik".*

Bestemmelsen kræver ikke, at en senere behandling skal være i overensstemmelse med det oprindelige formål, men blot at senere behandling ikke er uforenelig med det oprindelige formål. Indsamlede oplysninger kan således efter en konkret vurdering anvendes af [forskellige myndigheder og forskellige forvaltninger til forskellige formål. Det kan for eksempel efter en konkret vurdering være brug af oplysninger fra CPR-registreret i forhold til opsporing af ældre, der har mistet en ægtefælle eller samlever.] *Dermed menes, at selvom CPR registreret ikke er lavet med det formål, at man kan opspore ældre, der har mistet en ægtefælle, så kan det – under konkrete omstændigheder – stadig være sagligt (og dermed OK) at gøre det.*

Oplysninger om sygdomsbehandling

[Er der tale om personoplysninger fra patientjournaler – fx fra en sundhedsperson på sygehuset eller fra en sundhedsperson i kommunen med adgang til pati-

entjournalen, skal videregivelse vurderes efter sundhedsloven. Det kan fx være oplysninger fra hjemmesygeplejen om, at borgeren har et overforbrug af alkohol. Ønsker kommunen at få personoplysninger i forbindelse med behandling på sygehus, skal borgerens samtykke indhentes før videregivelse af de pågældende oplysninger. Det er hovedreglen efter sundhedsloven, at en patient skal give samtykke til videregivelse af helbredsoplysninger, hvis videregivelsen sker til brug for andre formål end den videre behandling af patienten. De forebyggende hjemmebesøg vurderes i den sammenhæng ikke at kunne kategoriseres som videre sygdomsbehandling.

Det betyder for eksempel, at borgeren skal samtykke til, at borgerens praktiserende læge retter henvendelse til kommunen om, at borgeren vurderes at være i en særlig risiko for tab af funktionsevne, og derfor kunne være i målgruppen for et forebyggende hjemmebesøg.] *Dvs. har en borger været under sygdomsbehandling, så må sundhedspersonale ikke videregive oplysninger til jer om, at personen kan have brug for forebyggende hjemmebesøg. Det er fordi, der ikke er tale om "videre sygdomsbehandling", hvilket er et krav efter sundhedsloven. Under sygdomsbehandling stilles der altså krav om, at sundhedspersonale spørger borgeren, om oplysning herom må videregives til jer. Så har borgeren givet samtykke, og så kan oplysning gives til – og bruges af – jer.*

Advis til kommunen i forbindelse med indlæggelse og udskrivning fra sygehus

[Retssikkerhedsloven § 12 c giver mulighed for at advisere kommunen i forbindelse med indlæggelse og udskrivning af en borger fra sygehuset. Advis'en må kun indeholde oplysninger om borgerens navn samt tidspunkt for indlæggelse og udskrivning. Kommunen har derefter mulighed for fx ved et opkald til borgeren, at spørge borgeren nærmere ind til borgerens hospitalsindlæggelse i forhold til afklaring af om borgeren er i målgruppen for et forebyggende hjemmebesøg.]

Retssikkerhedslovens § 12 c siger altså, at man ikke behøver samtykke, HVIS man kun giver oplysning om navn og tidspunkt for indlæggelse og udskrivning. Der må ikke gives yderligere informationer om indlæggelsen. Det skal man selv kontakte borgeren og forhøre sig om.

Sundhedsloven

Sundhedslovens kapitel 9 regulerer adgangen til og videregivelse af personoplysninger i forbindelse med behandling.

§ 41 regulerer videregivelse af helbredsoplysninger mv. i forbindelse med og efter behandling af patienter

§ 43 regulerer videregivelse af helbredsoplysninger m.v. til andre formål.

[Læs mere på Retsinformation her.](#)

Persondataloven

Persondatalovens kapitel 4 regulerer rammerne for behandling af persondata, og de generelle betingelser for, hvornår ikke-følsomme og følsomme oplysninger kan behandles.

§ 6 regulerer behandling af ikke-følsomme oplysninger.

§§ 7 og 8 regulerer behandling af følsomme oplysninger.

[Læs mere på Retsinformation her.](#)

Retssikkerhedsloven

Retssikkerhedsloven § 12 c regulerer kommuners og sygehuses udveksling af oplysninger om indlæggelse og udskrivning fra sygehuse via en avis.

[Læs mere på Retsinformation her.](#)

DEL 2

Fortolkning af en konsulent på forebyggelsesområdet

Bestyrelsen i SUFO opfordrer til, at medarbejdere der foretager sundhedsfremmende og forebyggende hjemmebesøg (forebyggelseskonsulenter) drøfter, hvordan deres medarbejdertilgang til den juridiske del er i den kommune de arbejder i.

En afklaring er væsentlig dels for at forebyggelseskonsulenter kan føle tryghed ved at give et tilbud om et forebyggende hjemmebesøg dels for at borgerne kan føle sig trygge.

Bestyrelsen er vidende om, at tilgangen og deraf følgende muligheder fortolkes med nogen variation i kommunerne. Dette giver anledning til frustration, idet det kan være svært at forstå, hvorfor noget er muligt i en kommune og ikke i en anden kommune.

Da det er op til den enkelte kommunes juridisk ansvarlige at sætte rammerne vil dette være tilfældet, idet jura som oftest kan fortolkes.

Bestyrelsen har derfor - på opfordring af medlemmer i SUFO og med basis i egne erfaringer udarbejdet denne fortolkning.

Opsporing

Opsporingen af borgere i særlig risiko for funktionstab, kan ske i forbindelse med:

- Træk der genereres ud fra elektroniske oplysninger (datatræk)
- Henvendelser fra andre (henvendelser)

Datatræk

Alle kommuner har medarbejdere, som over for Datatilsynet beskriver, hvilke datatræk kommunen foretager.

Eksempel. En kommune har besluttet, at personer mellem 65-79 år som mister en ægtefælle, er i målgruppen af borgere i særlig risiko for funktionstab. Kommunen skal derfor generere lister over disse borgere til forebyggelseskonsulenterne via sine dertil ansatte medarbejdere.

Lister over borgere ift. andre risikosituationer f.eks. borgere hvis ægtefælle er flyttet på plejehjem, kan også genereres.

Det er kommunen, der forholde sig til, om der ved generering af lister er behov for at udarbejde en ny fællesanmeldelse til Datatilsynet. Ved elektronisk genererede lister (datatrækkene) er det således andre end forebyggelseskonsulenterne,

som forholder sig til juraen omkring trækkene.

Eksempel. I forbindelse med indlæggelse og udskrivelse fra sygehus kan der komme automatiske oplysninger om borgerens navn og indlæggelses/-udskrivningsdato. Disse oplysninger må gerne anvendes til at tage kontakt til borgeren med henblik på at afklare, om han/hun er i målgruppen for et forebyggende hjemmebesøg.

Oplysninger fra et datatræk må kun anvendes til det formål, som datatrækket laves til. Oplysninger fra datatræk, der foretages for at arbejde som forebyggelseskonsulent må således kun benyttes til at udføre din funktion jævnfør lov om forebyggende hjemmebesøg.

Henvendelser

Som forebyggelseskonsulent er en del af den lovpligtige arbejdsopgave at tilbyde forebyggende hjemmebesøg til borgere i alderen 65 – 79 år, som er i særlig risiko for funktionsevnetab. I den forbindelse er opsporing aktuel for at kunne udføre opgaven.

Hvis du som forebyggelseskonsulent får en henvendelse om en borger i alderen 65-79 år, som er i særlig risiko for funktionsevnetab, skal du fra gang til gang vurdere, hvordan du skal reagere på henvendelsen. Det er væsentligt, at henvendelsen er vedrørende din funktion jf. lov om forebyggende hjemmebesøg. Altså, at den vedrører, det formål du arbejder efter, og den opgave du skal udføre.

Henvendelse fra egen læge eller sygehus

Hovedreglen er, at en borger skal give samtykke til at egen læge eller sygehus må henvende sig til kommunen vedrørende et forebyggende hjemmebesøg. Begrundelsen er, at et forebyggende hjemmebesøg ikke er en fortsættelse af et behandlingsforløb. Der er således tale om en henvendelse med et nyt formål, hvoraf følger, at borgeren skal give samtykke. Ved tvivlsituationer udarbejdes en vurdering ud fra den konkrete situation.

Forgæves gang

Borgeren har modtaget et tilbud om forebyggende hjemmebesøg med dato og tidspunkt, men er ikke hjemme, når forebyggelseskonsulenten kommer. Det er vigtigt at dokumentere, hvad du har gjort og set (banket på, forsøgt at nå pr. telefon, m.v.). Da et forebyggende hjemmebesøg er et frivilligt tilbud kan vi ikke stilles til ansvar på lige fod med f.eks. hjemmeplejen ved forgæves gang .

Borgerens samtykke.

I nogle situationer kan en forebyggelseskonsulent være i tvivl om, hvordan man skal agere. Tvivlen kan opleves som et dilemma mellem på den ene side at udføre sin funktion jf. lovgivning om forebyggende hjemmebesøg og på den anden side at behandle oplysninger om borgeren korrekt.

Hver eneste situation er præget af individuelle og særlige forhold, hvorfor der ikke kan gives et entydigt svar.

Nedenfor er listet eksempler på tre forskellige henvendelser, som omhandler opsporing af borgere i alderen 65-79 år, der er i særlig risiko for funktionstab. Alle borgere som er i målgruppen for forebyggelseskonsulenters opgave. Eksemplerne kan bruges til at drøfte, hvordan du som forebyggelseskonsulent forholder dig i de forskellige situationer, og hvad du gør for at forholde dig konkret til de enkelte situationer.

- Hvad skal der til for, at I kan give et tilbud om et besøg?
- Er der tilfælde, hvor I ikke kan give et tilbud om et besøg.

Eksempel 1. Du får en henvendelse fra en nabo, som efter aftale med den pågældende borger, hjælper med at formidle kontakt til dig som forebyggelseskonsulent. Henvendelsen sker altså med samtykke fra borgeren.

Eksempel 2. Du får en henvendelse fra en visitorator, som tænker at borgeren vil have gavn af et forebyggende hjemmebesøg. Det er ikke aftalt med borgeren, at visitorator henvender sig til forebyggelseskonsulenten.

Eksempel 3. Du får en henvendelse fra en nabo som er meget bekymret for en borger i opgangen. Borgeren er psykisk ustabil og lukker sig inde og naboen har ikke mulighed for at få et samtykke fra borgeren. Henvendelsen omhandler opsporing af borgere i alderen 65-79 år som er i risiko for funktionstab og er relevant i forhold til udførelsen af din opgave.

Definitioner

Nedenstående liste over ordforklaringer kan måske lette forståelsen i kapitel 4. ”Juridiske rammer for anvendelse af personhenførbare data til opsporing”. I denne lov forstås ved:

Personoplysninger:

Enhver form for information om en identificeret eller identificerbar fysisk person (den registrerede).

Behandling:

Enhver operation eller række af operationer med eller uden brug af elektronisk databehandling, som oplysninger gøres til genstand for.

Register med personoplysninger (register):

Enhver struktureret samling af personoplysninger, der er tilgængelige efter bestemte kriterier, hvad enten denne samling er placeret centralt, decentralt eller er fordelt på et funktionsbestemt eller geografisk grundlag.

Den dataansvarlige:

Den fysiske eller juridiske person, offentlige myndighed, institution eller ethvert andet organ, der alene eller sammen med andre afgør, til hvilket formål og med hvilke hjælpemidler der må foretages behandling af oplysninger.

Databehandleren:

Den fysiske eller juridiske person, offentlige myndighed, institution eller ethvert andet organ, der behandler oplysninger på den dataansvarliges vegne.

Tredjemand:

Enhver anden fysisk eller juridisk person, offentlig myndighed, institution eller ethvert andet organ end den registrerede, den dataansvarlige, databehandleren og de personer under den dataansvarliges eller databehandlerens direkte myndighed, der er beføjet til at behandle oplysninger.

Modtager:

Den fysiske eller juridiske person, offentlige myndighed, institution eller ethvert andet organ, hvortil oplysningerne meddeles, uanset om der er tale om en tredjemand. Myndigheder, som vil kunne få meddelt oplysninger som led i en isoleret forespørgsel, betragtes ikke som modtagere.

Den registreredes samtykke:

Enhver frivillig, specifik og informeret viljestilkendegivelse, hvorved den registrerede indvilger i, at oplysninger, der vedrører den pågældende selv, gøres til genstand for behandling.

(kilde: [Retsinformation](#))